

KUTATÁSI JELENTÉS

A magyar bírák véleménynyilvánítási szabadságával kapcsolatos egyes kérdésekről 2023. november-december

A **Magyar Bírói Egyesület (MABIE)** (székhelye: 1122 Budapest, Tóth Lőrinc utca 6.; nyilvántartási szám: 01-02-0001805; www.mabie.hu) 2023 novemberében kutatást indított a magyar bírák körében a véleménynyilvánítási szabadsággal kapcsolatos egyes kérdések felmérése érdekében. A felmérésre egy online kérdőív segítségével került sor, a felmérés eredményét a jelen kutatási jelentés foglalja össze.

TARTALOM

1. Az adatfelvételtől.....	1
2. A kitöltők jellemzői	2
3. A bírói véleménynyilvánítással kapcsolatos ismeretek és attitűdök.....	2
4. A véleménynyilvánítás szabadságának érvényesülése	3
5. A véleménynyilvánítással kapcsolatos tapasztalatok.....	4
6. A véleménynyilvánítást korlátozó tényezők.....	5
7. Szabad szöveges válaszok.....	7
8. Ábrák.....	11

1. AZ ADATFELVÉTEL RŐL

A MABIE a magyar bírák, bírósági titkárok és fogalmazók országos egyesülete. Az egyesület célja a bírói függetlenség védelme, a jogállamiság teljesebbé tétele, a bírói hivatás megfelelő társadalmi elismertetése, erősítése, a bírák élet- és munkakörülményeinek folyamatos javítása, a bírósági fogalmazók és bírósági titkárok igazságügyi szolgálati és a bírák bírói szolgálati viszonyával kapcsolatos érdekeinek képviselete és előmozdítása, a bírói igazgatási és önkormányzati testületek hatékony és demokratikus működésének támogatása, fejlesztése.

A fenti célokkal összhangban a MABIE elnöksége 2023 őszén úgy határozott, hogy kutatást kezdeményez a magyar bírák körében a bírói véleménynyilvánítási szabadságát érintő egyes kérdésekkel kapcsolatban.

A kutatási adatok felvétele a magyar bírák körében végzett, anonim online kérdőíves felmérés keretében zajlott. A kutatásban való részvétel önkéntes volt, semmilyen előnnyel vagy kockázattal nem járt. A kérdőív kitöltése megszakítható volt, így a válaszadó bármikor indokolás nélkül kiléphetett a kutatásból, ilyen esetben a kilépés időpontjáig megadott válaszok automatikusan törlődtek. A kitöltés során a válaszadó szabadon dönthetett arról is, hogy minden kérdésre válaszol-e. A válaszadás az egyes kérdések kapcsán külön-külön is megtagadható volt. A felmérés során a MABIE semmilyen személyes adatot nem rögzített, a válaszadók beazonosítására a kérdésekre adott válaszok alapján nem volt lehetőség.

A jelen kutatási jelentés az online adatfelvétel adatai alapján készült. A kérdőív kitöltésére az előzetesen közzétett tájékoztató szerint 2023. november 15. és 2023. december 31. között volt lehetőség. Az adatfelvétel nem mintavétel alapján történt, a kérdőív a magyarországi bírák teljes populációját célozta. Az

online kérdőív jelszó és személyes azonosító adat megadása nélkül tette lehetővé a kitöltést és több különböző felületen vált elérhetővé a bírák számára. (i) 2023. november 15. napján a MABIE e-mail útján eljuttatta a tagjaihoz¹ a kérdőívet, arra kérve a bíró tagokat, hogy válaszaikkal segítsék a kutatást. (ii) 2023. december 14. napján az Országos Bírói Tanács elnöke a bíróságok belső levelezőrendszerén keresztül minden magyar bíró részére eljuttatta a kérdőív linkjét és felhívta a figyelmet a kérdőív kitöltésének lehetőségére. A kérdőív ilyen módon a célsokaság minden tagjához eljutott.

A kérdőív linkje néhány napon keresztül – 2023. december 15-én 18:22 és 2023. december 20. 11:30 között – a MABIE honlapján keresztül nyilvánosan is elérhető volt. Ebben az időszakban összesen 44 fő töltötte ki a kérdőívet. Az ebben az időszakban kitöltők válaszai nem különböztek szignifikánsan² a többi válaszadótól, ezért feltételezhető, hogy az esetleges rosszindulatú kitöltők száma minimális volt. Tekintettel azonban arra, hogy a link nyilvános elérhetősége kétségeket ébreszthet az ezen időszak alatt adott válaszok hitelességét illetően, a jelen kutatási jelentés figyelmen kívül hagyja a link nyilvános elérése alatt adott valamennyi választ.

A kérdőívet a nyitva álló határidőn belül 285 fő töltötte ki, amely a magyar bírák 11%-át jelenti.³ A kitöltők jellemzőiket tekintve megközelítőleg jól reprezentálják a teljes bírói sokaságot, habár kisebb mértékben alulreprezentáltak azok a bírák, akik kevesebb ideje (0-3, illetve 3-14 éve) dolgoznak a bírói pályán [[Ábra 1](#)], illetve a budapesti bírák [[Ábra 3](#)].

A válaszmegtagadás minden kérdés esetében lehetséges volt. A legmagasabb válaszmegtagadási arány a bírák jellemzőire vonatkozó kérdésekkel kapcsolatosan volt (hány éve dolgozik a kérdezett a bírói pályán, milyen településen és szinten dolgozik). Ezekben az esetekben a kérdezettek 12-18%-a nem válaszolt a kérdésekre, feltételezhetően a beazonosíthatóságtól való félelem miatt.

Az elemzés során felhasznált szignifikancia tesztek (pl. chi-négyzet próba, F-próba) $p < 0,05$ szinten tekinthetők szignifikánsnak.⁴

2. A KITÖLTŐK JELLEMZŐI

A kitöltők 2%-a 0-3 éve, 30%-uk 3-14 éve, 36%-uk 15-25 éve, további 31%-uk pedig ennél régebben dolgozik bíróként. [[Ábra 1](#)] A járásbíróságokon és más szinten dolgozók körülbelül fele-fele arányban oszlanak meg a mintában. [[Ábra 2](#)] A kitöltők több mint kétharmada (68%) nem Budapesten dolgozik. [[Ábra 3](#)]

3. A BÍRÓI VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁSSAL KAPCSOLATOS ISMERETEK ÉS ATTITŰDŐK

3.1. Vonatkozó jogforrások ismerete

A kérdezetteknek négy jogforrásról kellett megmondaniuk, hogy ismerik-e azoknak a bírák véleménynyilvánítására vonatkozó rendelkezéseit. A négy jogforrás (i) az Alaptörvény és sarkalatos törvények; (ii) a Bírák Etikai Kódexe; (iii) a belső bírósági szabályozók; valamint (iv) az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjoga voltak.

¹ A MABIE-nak 2024. januárjában 1045 tagja volt.

² Az adatokban szereplő 90 változó közül csupán 3 tekintetében találtunk szignifikáns eltérést, ez azonban feltételezhetően a véletlennek köszönhető. Ezek a következők voltak: (1) Az alábbi fórumokon mennyire van Önnek lehetősége – a szükséges korlátozások mellett – szabadon megfogalmazni a véleményét az igazságszolgáltatási szervezetrendszer, a bírói függetlenséget, valamint a jogot, jogrendszert, jogalkalmazást érintő kérdésekkel kapcsolatban?: Közösségi médiában (az összes válaszadó átlaga 1,5 volt, míg az adott időszakban kitöltőké 2,0); (2) Mivel kapcsolatban fejezte ki véleményét? A Kúriával vagy annak elnökével kapcsolatban a válaszadók 21%-a fejezte ki véleményét, míg az adott időszakban kitöltőknek 27%-a; (3) Az összes válaszadó 35%-a dolgozik Budapesten, míg az adott időszakban kitöltőknek 58%-a.

³ Az OBH közérdekű adatigénylésre adott tájékoztatása alapján 2023. decemberében 2692 bíró dolgozott Magyarországon.

⁴ A statisztikai szignifikancia egy ítélet arról, hogy egy eredmény véletlenül következ-e be. Amikor egy eredmény statisztikailag szignifikáns, akkor ez alatt azt értjük, hogy az eredmény bekövetkezése nem valószínű, hogy a véletlen következménye lenne. A statisztikai szignifikancia megállapításához létezik egy levágás. Ez a levágás a szignifikancia szint, amely ebben az esetben 5%. Ez annyit jelent, hogy a szignifikáns összefüggések esetében 5% esélyünk van arra, hogy az eredmény véletlenül következett be.

A megkérdezett bírák 96%-a legalább egy jogforrást ismer vagy részben ismer. A felsorolt négy jogforrás közül a bírák átlagosan 3,1-et ismernek. A legismertebb jogforrás az Alaptörvény és a sarkalatos törvények, melyet a bírák 93%-a legalább részben ismer. A második legismertebb a Bírák Etikai Kódexe, amelynek a bírák véleménynyilvánítására vonatkozó rendelkezéseit a kérdezettek 90%-a ismeri. [Ábra 4] A fenti két jogforrás (az Alaptörvény és a sarkalatos törvények, valamint a Bírák Etikai Kódexe) vonatkozó rendelkezéseinek ismeretére nincs szignifikáns hatással az, hogy a kérdezett mióta van a bírói pályán, Budapesten dolgozik-e, valamint az sem, hogy járásbírószágon vagy más szinten dolgozik.

A belső bírósági szabályozóknak a bírák véleménynyilvánítására vonatkozó részeit a kérdezettek 81%-a ismeri legalább részben, azonban ennél szignifikánsan alacsonyabb arányban (69%) ismerik ezeket azok a bírák, akik Budapesten dolgoznak. A legkevésbé ismert jogforrás az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjoga, melyet a kérdezettek fele ismer legalább részben, de csak 15%-uk állítja, hogy teljes egészében ismeri. [Ábra 4] Az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogát azonban nagyobb arányban ismerik azok a bírák, akik legalább 25 éve vannak a bírói pályán (66%), valamint azok, akik nem járásbírószágon dolgoznak (61%).

3.2. A bírói véleménynyilvánítási szabadság támogatottsága a bírák körében

A kérdezettek 1-től 5-ig tartó skálán értékelhették, hogy mennyire értenek egyet a bírói véleménynyilvánítással kapcsolatos különböző állításokkal (az 1-es érték jelentette, hogy egyáltalán nem, míg az 5-ös érték, hogy teljes mértékben).

A kérdezettek összességében támogató attitűdöt mutattak a bírói véleménynyilvánítással kapcsolatban. A kérdezettek az 1-től 5-ig tartó skálán átlagosan legalább 4 pontot értek el, tehát inkább egyetértettek azokkal az állításokkal, hogy (i) a bíró jogosult a törvényes keretek között szervezett nyilvános rendezvényen részt venni, de ügyelnie kell arra, hogy részvétele ne keltse politikai elkötelezettség látszatát (átlag: 4,2); (ii) a bíró köteles felszólalni a jogállamiság és a bírói függetlenség védelmében, amikor ezek az alapvető értékek veszélybe kerülnek (átlag: 4,2); valamint azzal is, hogy (iii) a bíró a joggal, jogrendszerrel, a bíróság igazgatásával kapcsolatban is szabadon véleményt nyilváníthat, különösen publikálhat, előadást tarthat és oktathat (átlag: 4,0). A fentieknél valamivel kisebb volt a támogatottsága (átlag: 3,4) annak az állításnak, hogy a bíró részt vehet a jogalkalmazást és a bírói kart érintő jogalkotási reformokkal, valamint általánosságban a bírói függetlenséggel összefüggő kérdésekkel kapcsolatos nyilvános vitában akkor is, ha egy ilyen vitának van politikai vonzata is. [Ábra 5]

A fenti kérdésekre nincs szignifikáns hatással, hogy a bírók a fővárosban dolgoznak-e, illetve a bíróság melyik szintjén dolgoznak, ahogyan az sem, hogy hány éve vannak a bírói pályán, és ismerik-e a korábban felsorolt jogforrásokat.

4. A VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁS SZABADSÁGÁNAK ÉRVÉNYESÜLÉSE

4.1. A bírói véleménynyilvánítás érvényesülése a gyakorlatban

A kérdőív a bírói véleménynyilvánítással kapcsolatos egyes kijelentések gyakorlati érvényesülésére is rákérdezett. A válaszok alapján a kérdezettek többsége nem gondolja, hogy a gyakorlatban érvényesülnének a véleménynyilvánítással kapcsolatos kijelentések. A bírák kevesebb, mint egyötöde (18%-a) gondolta úgy, hogy a gyakorlatban inkább vagy teljes mértékben érvényesül, hogy a bíró részt vehet a jogalkalmazást és a bírói kart érintő jogalkotási reformokkal, valamint általánosságban a bírói függetlenséggel összefüggő kérdésekkel kapcsolatos nyilvános vitában akkor is, ha egy ilyen vitának van politikai vonzata is. Döntő többségük (82%) szerint ez egyáltalán nem (41%) vagy inkább nem (41%) érvényesül. 36% szerint a gyakorlatban is megvalósul, hogy a bíró a joggal, jogrendszerrel, a bíróság igazgatásával kapcsolatban is szabadon véleményt nyilváníthat, különösen publikálhat, előadást tarthat és oktathat. A legmegosztóbb állítás szerint, amelyet a kérdezettek fele (49%) a gyakorlatban is érvényesültnek látott, fele pedig inkább nem vagy egyáltalán nem (51%): a bíró jogosult a törvényes keretek között szervezett nyilvános

rendezvényen részt venni, de ügyelnie kell arra, hogy részvétele ne keltse politikai elkötelezettség látszatát. [\[Ábra 6\]](#)

A fenti állításokkal kapcsolatos véleményeket nem befolyásolta szignifikánsan, hogy a bírók a fővárosban dolgoznak-e, a bíróság melyik szintjén dolgoznak, és hány éve vannak a bírói pályán.

4.2. A bírói véleménynyilvánítás lehetőségének fórumai

A kérdezettek 1-től 5-ig tartó skálán értékelték, hogy különböző fórumokon mennyire van lehetőségük szabadon megfogalmazni véleményüket az igazságszolgáltatási szervezetrendszer, a bírói függetlenséget, valamint a jogot, jogrendszert, jogalkalmazást érintő kérdésekkel kapcsolatban (az 1-es érték jelentette, hogy egyáltalán nincs lehetőségük, míg az 5-ös érték, hogy teljes mértékben van lehetőségük a véleményük megfogalmazására). A válaszok alapján a bírácoknak leginkább belső fórumokon (bírói egyesület vagy érdekvédelmi szervezet ülésén, valamint a bíróságok belső nyilvánossága előtt zajló viták keretei között), illetve tudományos előadás vagy oktatás formájában van lehetőségük megfogalmazni a véleményüket (ezek átlaga a 3-as középérték feletti volt). Ennél valamivel kevesebb lehetőséget láttak a kérdezettek arra, hogy publikációk vagy szócikkek keretei között fogalmazzák meg véleményüket (átlag: 2,9). Ezzel szemben a szélesebb nyilvánosság előtt zajló társadalmi vitákban, a közösségi médiában, valamint tüntetéseken való részvétel formájában a bírók többsége szerint jóval kevesebb a lehetőség a véleményük megfogalmazására (ezek átlaga minden esetben 2 alatt volt). [\[Ábra 7\]](#)

4.3. A bírói véleménynyilvánítás témakörei

A kérdezettek az előzőkhez hasonlóan különböző témák esetében is 1-től 5-ig tartó skálán értékelték, hogy azokkal kapcsolatosan mennyire van lehetőségük szabadon megfogalmazni véleményüket. A kérdezettek átlaga minden felsorolt témakör esetében a 3-as középérték alatti volt, tehát minden esetben úgy látták, hogy egyáltalán nincs, vagy csak kismértékben van lehetőségük a véleményük szabad megfogalmazására. A felsorolt témakörök közül a bírácok leginkább a bíróságokra, bírácokra vonatkozó szabályokkal kapcsolatosan érezték úgy, hogy szabadon megfogalmazhatják véleményüket (átlag: 2,8), míg a legkevésbé az OBH-val (átlag: 1,9) és a Kúriával (átlag: 1,9) kapcsolatosan érezték, hogy szabadon véleményt nyilváníthatnak. [\[Ábra 8\]](#)

5. A VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁSSAL KAPCSOLATOS TAPASZTALATOK

5.1. A véleménynyilvánítási jog tényleges gyakorlása

Az elmúlt 5 évben a kérdezettek 35%-a fejezte ki véleményét az igazságszolgáltatási szervezetrendszer, a bírói függetlenséget, valamint a jogot, jogrendszert, jogalkalmazást érintő kérdésekkel kapcsolatban a korábban felsorolt nyilvános fórumok valamelyikén. [\[Ábra 9\]](#)

A véleménynyilvánítást nem befolyásolta szignifikánsan, hogy a bírácok a fővárosban dolgoznak-e, a bíróság melyik szintjén dolgoznak, és hány éve vannak a bírói pályán.

5.2. A véleménynyilvánítás tárgykörei

Az érintettek leginkább a bírósági igazgatással (62%), a bíróságokra vagy bírácokra vonatkozó jogszabályokkal (57%), valamint belső normákkal (51%) kapcsolatban fejezték ki véleményüket. A legkevésbé a bírói véleménynyilvánítás szabadságával (21%) és a Kúriával, vagy annak elnökével kapcsolatban szólaltak meg (18%). [\[Ábra 10\]](#)

5.3. A véleménynyilvánítási jog gyakorlásával szembeni retorzió

A véleményüket kifejező bírácok 35%-át érte valamilyen retorzió, nyomásgyakorlás vagy hátrányos megkülönböztetés a véleménynyilvánítása miatt. [\[Ábra 11\]](#) A legtöbbeket a szakmai előmenetelüket (41%), valamint munkaterhüket (33%) vagy munkakörülményeiket (33%) érintő hátrány érte. [\[Ábra 12\]](#) A válaszadók

túlnyomó többsége (81%) arról számolt be, hogy az említett retorzió, nyomásgyakorlás vagy hátrányos megkülönböztetés az igazgatási vezető részéről (is) érte. A kérdésben felsorolt többi szereplő (pl. más bírósági vezetők, sajtó, média, kollégák) említési aránya ennél jóval alacsonyabb volt. [\[Ábra 13\]](#)

6. A VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁST KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK

6.1. A véleménynyilvánítástól való tartózkodás

A válaszadók közel kétharmada (65%) a felsorolt nyilvános fórumok egyikén sem fejezte ki véleményét az igazságszolgáltatási szervezetrendszer, a bírói függetlenséget, valamint a jogot, jogrendszert, jogalkalmazást érintő kérdésekkel kapcsolatban az elmúlt 5 évben. [\[Ábra 9\]](#) A véleménynyilvánítástól tartózkodóknak azonban kevesebb mint fele (45%) nyilatkozott csak úgy, hogy ebben szerepet játszott az is, hogy ennek nem érezte szükségességét. A legtöbben amiatt (is) nem fejezték ki véleményüket, mert úgy gondolták, hogy ennek nem lenne értelme, úgyszemint változna semmi (79%), és/vagy féltek, hogy emiatt retorzió, nyomásgyakorlás vagy hátrányos megkülönböztetés érne őket (78%). [\[Ábra 14\]](#)

Kisebbségi arányban tartották a retorziótól a legrégebb óta pályán lévő bírák: ameddig a legalább 25 éve bíróként dolgozók 65%-a említette ezt az érvet, addig a 0-15 éve pályán lévők 83%-a, míg a 15-25 éve pályán lévők 90%-a. Magasabb arányban említették érvként a retorzióktól való félelmet a járásbíróságokon dolgozók (85%) mint a más szinten dolgozó bírák (76%). Magasabb arányban (88%) említették érvként a retorzióktól való félelmet azok is, akik ismernek olyan esetet az elmúlt 5 évből, amikor egy bírót azért ért retorzió, nyomásgyakorlás vagy hátrányos megkülönböztetés, mert kifejezte véleményét az igazságszolgáltatási rendszer, bírói hivatást és függetlenséget, valamint jogalkalmazást érintő kérdésekkel kapcsolatban. [\[Ábra 15\]](#)

6.2. A retorzió, nyomásgyakorlás és hátrányos megkülönböztetés hatása

A bírák közel háromnegyede (73%) ismer olyan esetet az elmúlt 5 évből, amikor egy bírót azért ért retorzió, nyomásgyakorlás vagy hátrányos megkülönböztetés, mert kifejezte véleményét az igazságszolgáltatási rendszer, bírói hivatást és függetlenséget, valamint jogalkalmazást érintő kérdésekkel kapcsolatban. [\[Ábra 16\]](#) A megkérdezett bírák több mint fele (52%) szerint az elmúlt 5 évben romlott a bírói véleménynyilvánítás szabadságának helyzete Magyarországon. A kérdezettek 30%-a szerint a helyzet nem változott, míg 17% szerint javult. [\[Ábra 17\]](#) Ezekre a kérdésekre nincs szignifikáns hatással, hogy a bírók a fővárosban dolgoznak-e, illetve a bíróság melyik szintjén dolgoznak, ahogyan az sem, hogy hány éve vannak a bírói pályán.

6.3. A véleménynyilvánítást támogató közeg jelenléte

A válaszok alapján a bírák többsége nem érzi úgy, hogy támogató közegre számíthat véleménynyilvánítás esetén. A felsorolt szervezetek és vezetők közül a válaszadók az OBT-t érzik a legtámogatóbbnak: több mint kétharmaduk (67%) egyetértett vagy inkább egyetértett azzal, hogy az OBT összességében támogatja, hogy a bírák éljenek a véleménynyilvánítás szabadságával. A többi felsorolt szervezetet és vezetőit sokkal kevésbé tartják támogató közegnek a válaszadók: a kérdezettek csupán 9%-a értett egyet azzal, hogy a bírósági vezetők összességében támogatják, hogy a bírák éljenek a véleménynyilvánítás szabadságával, míg szintén 9% gondolta ugyan ezt az OBH elnökével, és 7% a Kúria elnökével kapcsolatban. [\[Ábra 18\]](#) A kérdezettek 37%-a gondolja úgy, hogy ha egy bírót támadás ér, lehetősége van a szolidaritása kifejezésére. Emellett 21% nyilatkozta, hogy számíthatna bírótársai támogatására, 13% pedig, hogy felettesei támogatására, amennyiben támadás érne amiatt, mert élt a véleménynyilvánítás szabadságával. [\[Ábra 18\]](#)

6.4. A véleménynyilvánítási jog gyakorlásának támogatottsága

A fenti állítások értékeléseinek átlaga alapján egy olyan index⁵ készült, amely egy 1-től 5-ig tartó skálán azt méri, hogy a kérdezett összességében mennyire tartja támogatónak a munkahelyi közegét akkor, ha a bírák élnek a véleménynyilvánítás szabadságával.

Összességében a bírák nem tartják támogatónak a munkahelyi közegüket: az 1-től 5-ig tartó skálán az összes kérdezett átlaga csupán 2,2 volt. [Ábra 19] A támogató közeg érzetére nem volt szignifikáns hatással, hogy a bírók a fővárosban dolgoznak-e, illetve a bíróság melyik szintjén dolgoznak, ahogyan az sem, hogy hány éve vannak a bírói pályán. Hatással volt azonban a támogatottság érzetére az, hogy a kérdezettnek milyen közvetett vagy közvetlen tapasztalatai vannak a véleménynyilvánítással kapcsolatban. Kevésbé érezték támogatónak a közegüket azok, akik ismertek olyan esetet az elmúlt 5 évből, amikor egy bírót azért ért retorzió, nyomásgyakorlás vagy hátrányos megkülönböztetés, mert kifejezte véleményét az igazságszolgáltatási rendszert, bírói hivatást és függetlenséget, valamint jogalkalmazást érintő kérdésekkel kapcsolatban (az ő átlaguk az 1-5 skálán 2,1 volt, míg azoknak, akik nem ismernek ilyen esetet, 2,6).

Valamivel támogatóbbnak érezték a közegüket azok, akik ugyan nyilvánítottak véleményt az elmúlt 5 évben, de ezért nem érte őket retorzió (átlag: 2,6). Náluk kevésbé érezték támogatónak a közegüket azok, akik kifejezték véleményüket és érte is őket miatta retorzió (átlag: 2,1), illetve azok, akik egyáltalán nem fejezték ki véleményüket (átlag: 2,2). Utóbbi esetben azonban az ok-okozati kapcsolat fordított is lehet, tehát a támogató közeg hiánya is okozhatta azt, hogy ezek a bírák nem fejezték ki véleményüket. [Ábra 19]

6.5. A dermesztő hatás érvényesülése

A kérdezettek fele (50%) szerint erőteljesen érvényesül, további 36% szerint pedig inkább érvényesül a dermesztő hatás a bírák körében. A kérdezetteknek csupán 7%-a gondolja úgy, hogy inkább nem érvényesül a dermesztő hatás, további 7% szerint pedig egyáltalán nem érvényesül. [Ábra 20]

A legrégebb óta bíróként dolgozók körében szignifikánsan alacsonyabb (78%) azoknak az aránya, akik szerint érvényesül a dermesztő hatás. Emellett a járásbíróságokon dolgozók inkább érzékelik a dermesztő hatást, mint a más szinteken dolgozók.

Erőteljes hatással van a dermesztő hatás érzékelésére az, hogy a kérdezettnek milyen közvetett vagy közvetlen tapasztalatai vannak a véleménynyilvánítással kapcsolatban. Szignifikánsan nagyobb arányban érzékelik a dermesztő hatás azok, akik arról számoltak be, hogy ismernek az elmúlt 5 évből olyan esetet, amikor egy bírót azért ért retorzió, nyomásgyakorlás vagy hátrányos megkülönböztetés, mert kifejezte véleményét (95%), illetve azok, akiket ért ilyen retorzió a véleményük kifejezés miatt (100%). [Ábra 21]

6.6. A véleménynyilvánítási jogot korlátozó tényezők

A kérdezettek 1-től 5-ig tartó skálán pontozták, hogy különböző tényezők mennyire korlátozzák a bírák szabad véleménynyilvánítását (az 1-es érték jelentette, hogy egyáltalán nem, míg az 5-ös érték, hogy teljes mértékben). A válaszok alapján a bírák szabad véleménynyilvánítását leginkább a közzolgálati média (átlag: 4,0 pont), valamint a politikusok korlátozzák (átlag: 3,9 pont). [Ábra 22]

---

⁵ Az index egy összetett mérőeszköz, amely több kérdés pontszámainak összegzésére szolgál. Ahhoz, hogy megállapítsuk, hogy az adott kérdések összevonhatóak-e egy mérőszámmá, a Cronback's Alpha értéket szokás használni, amelyet 0,7 felett tekintünk érvényesnek. Az adott esetben a Cronback's Alpha értéke 0,833 volt.

7. SZABAD SZÖVEGES VÁLASZOK

A kérdőív kitöltése során a válaszadóknak a lehetőségük volt arra, hogy a kérdőív bármely kérdésével vagy témájával kapcsolatban anonim módon, szabad válasz formájában osszák meg véleményüket. A lehetőséggel a kérdőívet kitöltők 9%-a élt (285 főből mindössze 27-en).⁶ A szabad szöveges válaszokat az alábbiakban témákra bontva közöljük.

7.1. A bírói véleménynyilvánítással szembeni retorzió lehetőségéről

„A bírák függetlenségével kapcsolatos, az alkalmazandó jogszabályokról, a munkakörülményekről való véleménynyilvánítás szabadságát szerintem jelenleg leginkább az korlátozza, hogy a bírák jelentős része tart attól, hogy ha hangot ad ilyen jellegű esetleges kritikának, akár a jogszabályi és az etikai kereteken belül, ennek lehet olyan következménye, amely miatt egzisztenciális veszélybe kerül, ezért inkább nem nyilvánít véleményt a fenti fórumokon az adott személy.”⁷

„A korlátozás a szervezeten belüli hiteltelenné válással, hangulatkeltéssel kezdődik, megfélemlítést pedig a kedvezőtlen igazgatási intézkedések követik. Tanácsbeosztást, referáda kiosztást, munkakörülmények biztosítását érinti.”⁸

„A nyomásgyakorlás leginkább igazgatási intézkedések révén valósul meg, a megfélemlítés széles körben érvényesül. Ha nem az elvárt módon ítélkezik a bíró, akkor 100%-osan számíthat a retorzióra, amellyel az első adandó alkalommal él a vezetés. Akár pályázatbírálás, akár munkakörülmények kialakítása során, de munkateher elosztás körében is. A média támadásaitól nem védenek meg az igazgatási vezetők. Teljes bizonytalanságban tartásra törekszik az igazgatási vezető, szakmailag igyekszik elbizonytalanítani. A legfőbb vezetőnek teljesen behódolnak az igazgatási középvezetők, legfőbb erény az igazgatási vezetőhöz való hűség.”⁹

„Ismerek olyan bírót, aki még ezt a kérdőívet sem merte kitölteni attól tartva, hogy vezetői a kitöltésről valahogyan mégis tudomást szereznek. Önök szerint ez normális?”¹⁰

„Nem írok [szabadon kifejezhető választ], mert nem bízom abban, hogy ez a kérdőív tényleg anonim maradjon, ha megírnám a véleményemet.”¹¹

„Szerintem a bírák már konkrét korlátozás, nyomásgyakorlás nélkül sem mernek szabadon véleményt nyilvánítani, mert tudják, hogy mit várnak el tőlük, mit kockáztatnak azzal, ha nyíltan vállalják véleményüket. (Igazgatási vezető részéről érkező nyomás - szignálásban akár, politikai támadás).”¹²

---

⁶ A válaszadókat a kitöltés sorrendjében kapott sorszámmal jelöljük. A 23 szabad szöveges válaszból ténylegesen 21 volt hasznosítható, egy válasz nem volt értelmezhető, egy pedig a válaszadó bíró pályájával kapcsolatos általános információt szolgáltatott. Egyes válaszokban az olvashatóság megkönnyítése érdekében pótoltuk a hiányzó ékezeteket.

⁷ Válaszadó62

⁸ Válaszadó8

⁹ Válaszadó9

¹⁰ Válaszadó18

¹¹ Válaszadó21

¹² Válaszadó25

7.2. Az igazgatási vezetők szerepéről

„A felsőbb bírósági vezetők nagy része arra törekszik, hogy ténylegesen ne legyen véleménynyilvánítás. Mivel a bírák a retorzióktól való félelmükben ritkán merik véleményüket nyilvánosan felvállalni, ezért ennek egyik eszköze a titkos szavazások visszaszorítása. Ha ez nem lehetséges, mert egyértelműen titkos szavazást kell tartani (pl. személyi kérdések) akkor a hivatali e-mail címre küldött linken keresztül kell elektronikusan 'titkosan' szavazni, amiről a többség úgy gondolja, hogy az ténylegesen nem titkos. Erre figyelemmel az már ténylegesen nem is lényeges, hogy a szavazás ilyen módja valóban titkos-e vagy sem, mert a dermesztő hatás már érvényesült, a bírák nem a valódi véleményüknek megfelelően szavaznak. Jól látható volt ennek a hatása akkor, amikor az OBT jelöltekről kellett ténylegesen titkosan (papír alapon) szavazni, mert ekkor a bírák valóban a véleményüknek megfelelően mertek szavazni.”¹³

„Aggódva figyelem a bíróságokon belüli, már nem csak a központi régiót érintő fluktuációt és egyes (főképp a vezetői) szinteken tapasztalható kontraszelekciót. A bíróvá válást megnehezítő, nem objektív pontrendszer, a tisztviselői kar egyre bizonytalanabb lojalitása, a bérfeszültségek, a veszélyhelyzeti jogalkotás, a szakpolitikusok dilettantizmusa veszélyezteti a jól működő igazságszolgáltatást. A fogalmazói képzés és a saját nevelésű utánpótlás értékei sokkal inkább támogatandók. Ne legyünk a saját utánpótlásunk ellenségei, ne felejtsük el a nagy tudású és tekintélyű szakmai mentorainkat és ne higítsuk fel a rendszert a közigazgatásból bepályázó titkárokkal. Ez egy hosszú, szép és felelősségteljes pálya, megvan az íve, a nehézsége és a szépsége, köztük pont a függetlenség. Az igazgatási és szakmai vezetők kinevezését csak szakmai szempontok indokolhatják. Ez a függetlenség belső biztosítéka és a szakmailag kifogástalan (független) jogalkalmazás egyik záloga is. A másik a tisztességes bírói jövedelem.”¹⁴

„Alapvetően a bírósági vezetők, különösen az OBH vezetőjének lenne a feladata, hogy határozottan és egyértelműen kiálljon a bírók mellett, ha őket akár a politika, akár a média, akár az ügyfelek részéről jogtalan, illetve megalapozatlan támadás éri, ennek a feladatának azonban nem tesz eleget vagy erőtllenül. Az OBH elnöke az a bíró, aki megengedheti magának és kötelessége is, hogy kiálljon a bíró kartársaiért, nem érthető, hogy ezt miért nem teszi meg, holott neki aztán emiatt nem kellene retorziók miatt félnie. Féltreértés ne essék, mindegy, hogy melyik oldalról jön a jogtalan és megalapozatlan támadás, a politikai paletta melyik ténfeléről. Ezzel kapcsolatban kell kiemelni, hogy abban az esetben, ha a bíró száját a jogszabályi környezet a saját ügyeiben betapasztja, akkor a vezetőknek, akár a sajtótitkárságok felhasználásával kellene aktív sajtó/médiapárbeszédet lefolytatnia, de a bíróságok nem kommunikálnak, láthatatlanok a sajtótitkárságok és a sajtószóvivők, ilyen formában nincsen értelmük! A közvéleményt tájékoztatni kellene az egyes ügyekben hozott döntések okairól, ezzel sok megalapozatlan kritika egyenesen nevetségessé válna, lerántható lenne a lepel a demagóg médiáról és politikusokról.”¹⁵

„Mindaddig amíg a bírói kar kb. 1/3-a igazgatási funkciót lát el, és páni félelemmel tekint a tárgyalóteremre nem lesz érdekelt senki abban, hogy bármi is változzon. Mindaddig, amíg egy bírósági vezető 12-18 vagy akár 24 évet is vezetői poszton tölthet el anélkül, hogy érdemben ítélkezzen, senki nem lesz aki a véleményét bármilyen témában felvállalja. A jogállamiság garanciája nem a Kúria szignálási rendjének átláthatósága, hanem az, hogy igazgatási poszton egyhuzamban 6 évnél többet senki ne tölthessen el (másfél parlamenti ciklus), a bíró vizsgálatot ne a közvetlen felettes vagy az adott bíróság másik vezetője végezze el, a vizsgálat a szubjektív megítélést mellőzze, merjük kimondani, ha valaki alkalmatlan akár bírónak, akár vezetőnek, folyamatos szakmai képzés és számonkérés legyen, [...]”¹⁶

---

¹³ Válaszadó4

¹⁴ Válaszadó11

¹⁵ Válaszadó12

¹⁶ Válaszadó20

„A vezetőket érintő kérdésköröknél szerintem súlyozni kell, országgrészenként, személyenként nagyon eltérő vezetői felfogásokkal találkozni a véleménynyilvánítás kapcsán.”¹⁷

7.3. A magyar bírák egzisztenciájáról, bérezéséről

„Magyarországon az illetményből nem tud a bíró olyan megtakarítást képezni, ami - ha pl. jogellenesen elveszti a státuszát - egy ezzel kapcsolatos eljárás alatt megfelelő megélhetést biztosítana átmenetileg.”¹⁸

„A kérdőívben foglaltakon felül a bírák rendkívül alacsony bére is, a saját és az összes kollégám véleménye szerint is veszélyezteti a bírák függetlenségét. Esetleg ebben a témában is lehetne kutatást végezni, mert siralmas a helyzetünk.”¹⁹

„Az elmúlt években a magyarországi, autoriter jellegű politikai rezsím egyre erőteljesebben törekszik arra, hogy a társadalom egyes, relatíve homogén csoportjait elhallgattassa. A bírák mint az ún. jogtudó értelmiség egy része komoly arculcsapást kapott azzal, hogy a 2024-es évre tovább kurtították a bíróságok költségvetését. A bírának a felelősségük és a társadalomban betöltött szerepük komolyságával arányos jövedelem nem biztosított. A bírósági felsővezetők politika közeli emberek, az alsóbb szintű vezetők vagy szintén hithű kormánypártiak vagy más esetben megfélemlített politika-semleges személyek. A bírák érdekeit sem az igazgatási vezetők, sem az OBH mint szervezet nem képviseli. Az utóbbi élén egy olyan kormányhű ember áll, aki folyamatban lévő büntetőeljárás szereplőivel állt kétes megítélésű kapcsolatban.”²⁰

„[...] olyan bérezés legyen, ami nem csak a bírói tisztség méltóságát, hanem az 5 év egyetem 3 év fogalmazói időt, 2-3 év titkári időt is figyelembe veszi és nem kell a fizetésem miatt szégyenkezni egy buszsofőrhez képest.”²¹

7.4. A bírói karról, annak társadalmi elfogadottságáról

„Általánosságban véleményem, hogy a jelenlegi közhatalom a bírói hatalmi ágat minden szinten megpróbálta befolyásolni, a hatalommal szembeni önállóságát, függetlenségét megtörni, jogszabályi szinten, illetőleg a vezetők kinevezésével. A véleménynyilvánítás szabadsága is elveszett. A bírói kar megfélemlített, szervezetileg, anyagilag, jövedelmi szinten a végrehajtói hatalomból függ, annak kiszolgáltatott, általa mellőzött és megalázott. A vezetői nem mernek és nem is akarnak kiállni, érdeket érvényesíteni a jelenlegi hatalmi struktúra mentén.”²²

„Célszerű lenne a bíróságot is legalább annyira 'promózni' akár a kereskedelmi médiában, ahogyan a közjegyzők teszik/tehetik (akár jogi valóságshow-kal is). Akkor talán nagyobb presztízse lenne a bíróságnak az állampolgárok körében, mert ez jelenleg kb. nulla vagy inkább mínusz, így aztán melyik bírónak lenne kedve véleményt nyilvánítani, ugyan ki figyelne oda vagy kit érdekelne? Főleg, ha utána még kap/na is a "pofájára" a vezetőitől vagy a politikusoktól, hogy meg mert szólalni.”²³

„Egyértelműen romlott az elmúlt években a bírák társadalmi megítélése, a közbizalom, az igazságszolgáltatás

---

¹⁷ Válaszadó10

¹⁸ Válaszadó2

¹⁹ Válaszadó7

²⁰ Válaszadó14

²¹ Válaszadó20

²² Válaszadó13

²³ Válaszadó16

pártatlanságába vetett hit megingott. Általános a bíróságon belül a bizalmatlanság.”²⁴

7.5. A véleménynyilvánítás szabályozásáról

„Fent [a kérdőív kérdései között] egyébként vannak olyan fórumok, ahol véleményem szerint még ha lehetne, sem illene véleményt nyilvánítanunk, pl. közösségi média. Tudomásom szerint Németországban pl. nincs tiltva, hogy politikai párt tagja legyen a bíró. Nem ettől féltik a bírói függetlenséget.”²⁵

„Nincs olyan fórum, lehetőség, ahol a munkavégzéssel kapcsolatos kérdésekben (iratokhoz hozzáférés-elektronikus iratok), más hatóságokkal (nyomozóhatóság, ügyészség) kapcsolatos problémákkal összefüggésben, azok megoldása érdekében véleményt lehessen nyilvánítani. Főként a vidéki kis bíróságokon.”²⁶

7.6. A kérdőívről

„A kérdések jelentős része manipulatív, megfogalmazása olyan, hogy a felkínált válaszokból - azok belső ellentmondásai miatt - csak egyfajta válasz lehessen adható az észszerűség szempontjai alapján. Nyilvánvaló az egész kérdőívből, hogy a bírák politikai szerepvállalásának előmozdítását kívánja elősegíteni.”²⁷

„A kérdőív aktuálpolitikai tartalmat hordoz és önmagában is propaganda ízű? [sic] Ez a bírósági szervezeten belül nem helyes! A bírónak nem dolga a politizálás. Ha befolyásolják, jelentse!”²⁸

„Szuper volt, nagyon sajnálatos, hogy ezek a kérdések aktuálisabbak mint valaha. Köszönet az egyesületnek!”²⁹

„Több kérdés megfogalmazása elég bonyolult, ami torzíthatja a felmérés hitelességét.”³⁰

---

²⁴ Válaszó17

²⁵ Válaszó2

²⁶ Válaszó23

²⁷ Válaszó5

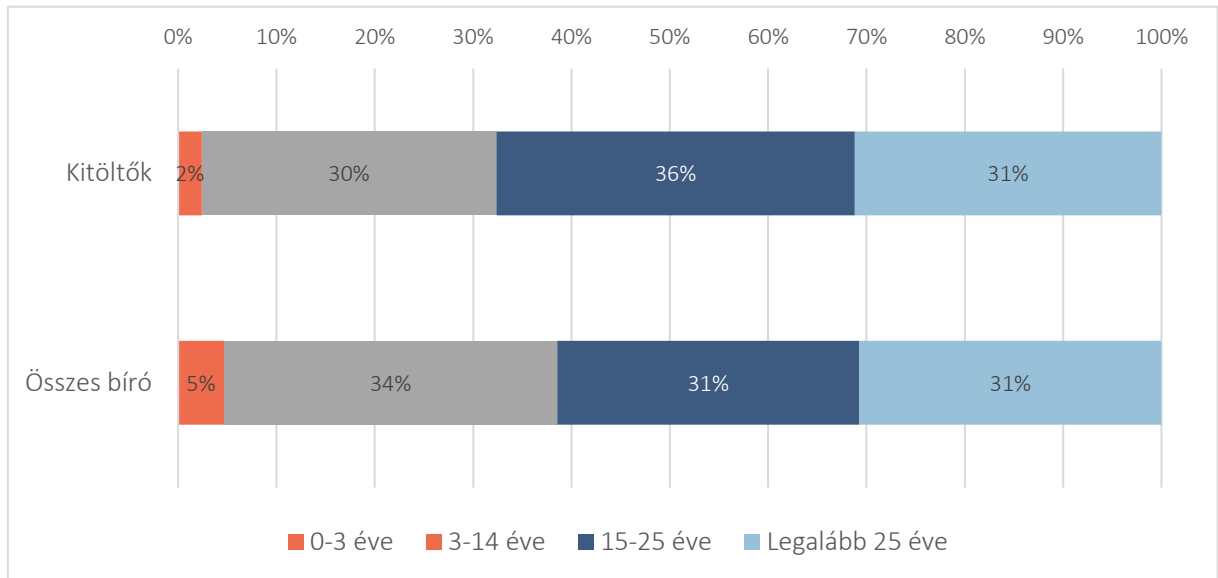
²⁸ Válaszó6

²⁹ Válaszó26

³⁰ Válaszó27

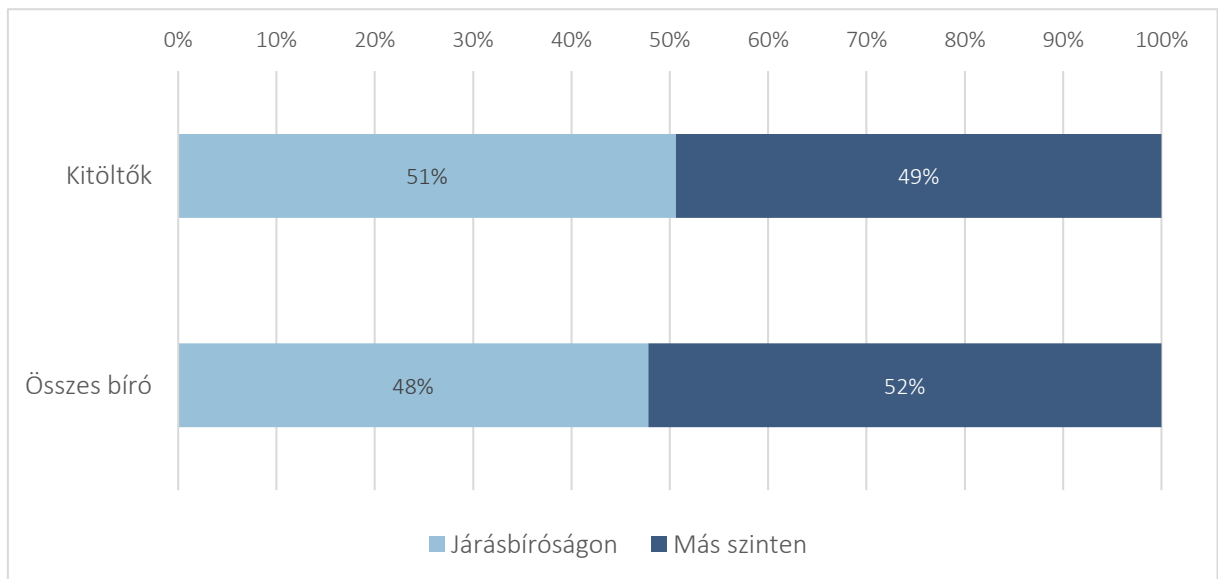
8. ÁBRÁK

[Ábra 1] Mióta van a bírói pályán? (A kérdőívet kitöltők és a magyarországi bírák megoszlása, %)

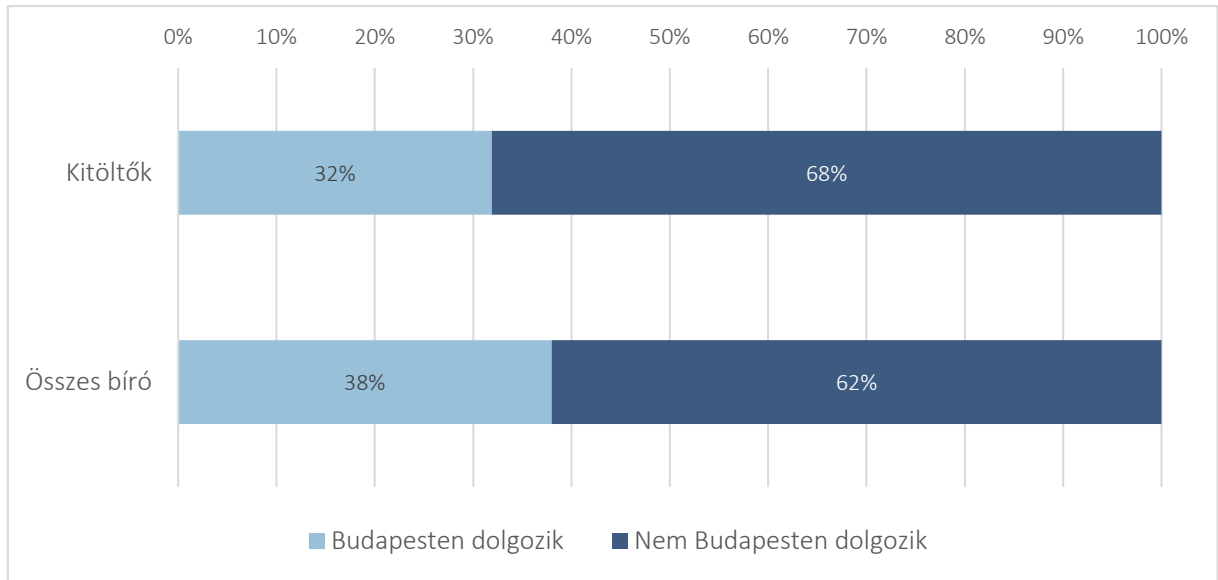
Kitöltők bázis: teljes minta, n=250; Összes bíró: az OBH adatai alapján

[Ábra 2] A bíróság melyik szintjén dolgozik? (A kérdőívet kitöltők és a magyarországi bírák megoszlása, %)

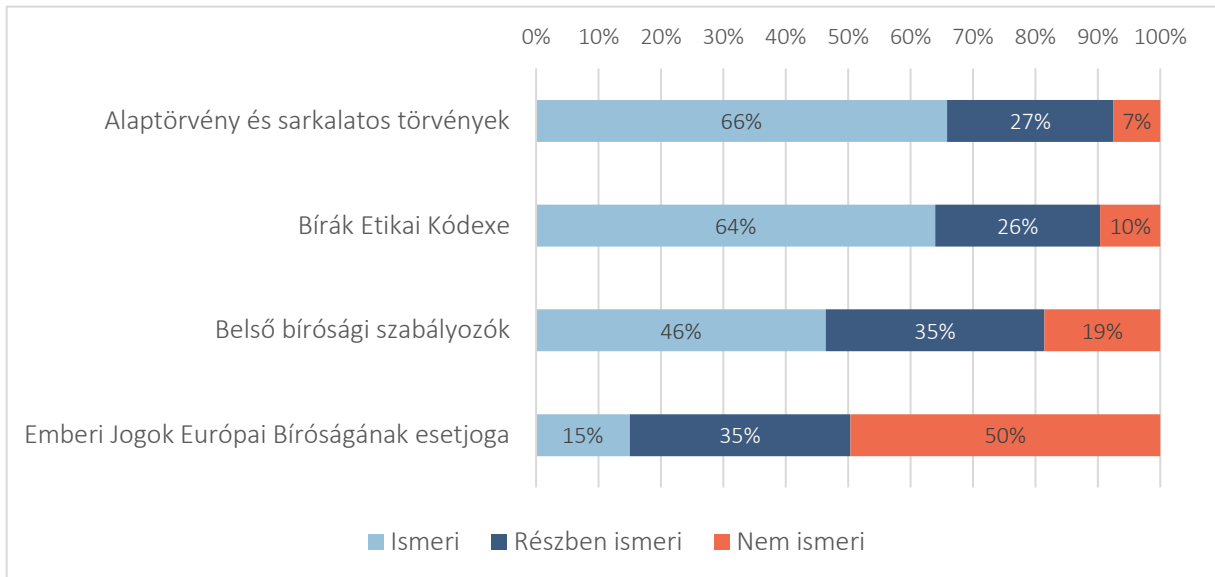
Kitöltők bázis: teljes minta, n=245; Összes bíró: az OBH adatai alapján

[Ábra 3] Jelenleg Budapesten dolgozik? (A kérdőívet kitöltők és a magyarországi bírák megoszlása, %)

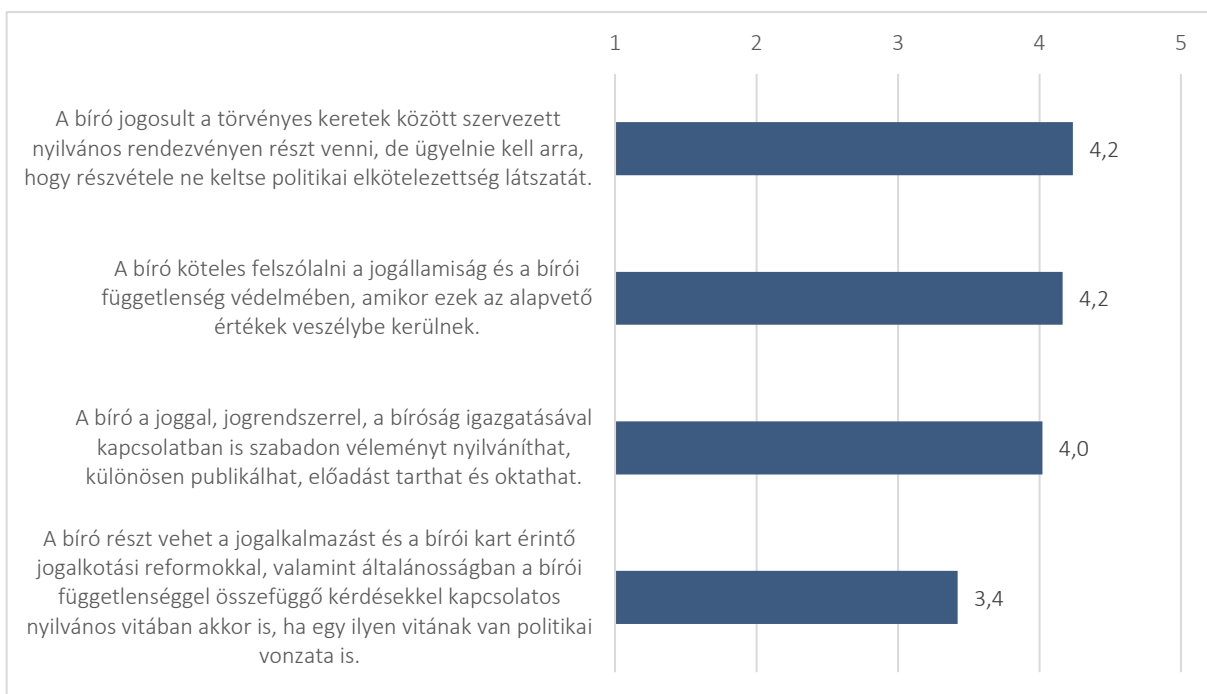
Kitöltők bázis: teljes minta, n=235; Összes bíró: az OBH adatai alapján

[Ábra 4] A bírói véleménynyilvánítást szabályozó jogforrások vonatkozó rendelkezései közül Ön melyeket ismeri? (%)

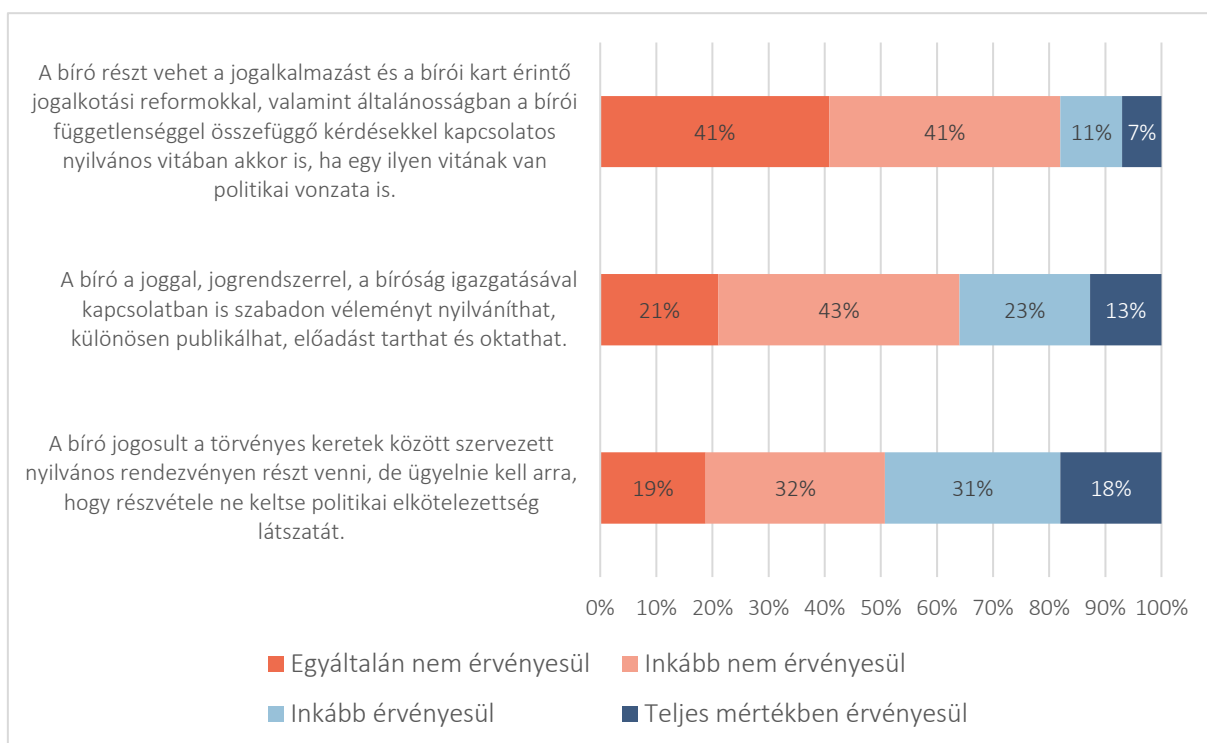
Bázis: teljes minta

[Ábra 5] Attitűdök a bírói véleménynyilvánítással kapcsolatban (1-5 skála átlagok)

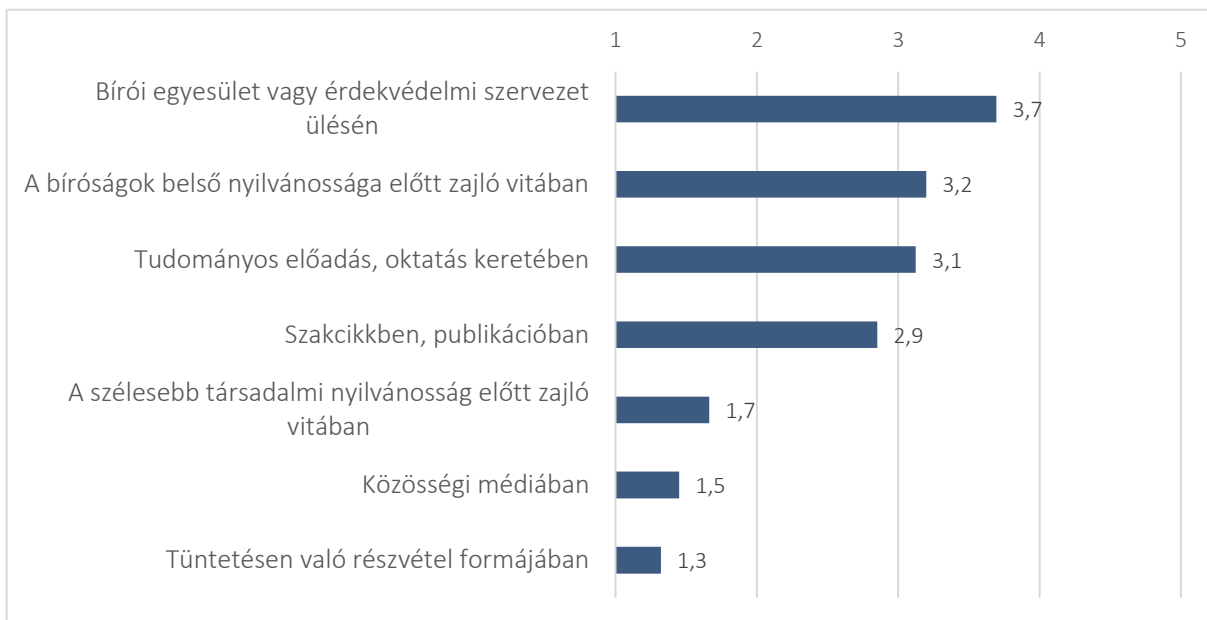
Bázis: teljes minta

[Ábra 6] Mennyire érvényesülnek a következők a gyakorlatban? (%)

Bázis: teljes minta

[Ábra 7] Az alábbi fórumokon mennyire van Önnek lehetősége – a szükséges korlátozások mellett – szabadon megfogalmazni a véleményét az igazságszolgáltatási szervezetrendszer, a bírói függetlenséget, valamint a jogot, jogrendszert, jogalkalmazást érintő kérdésekkel kapcsolatban? (átlag, 1-5 skála)

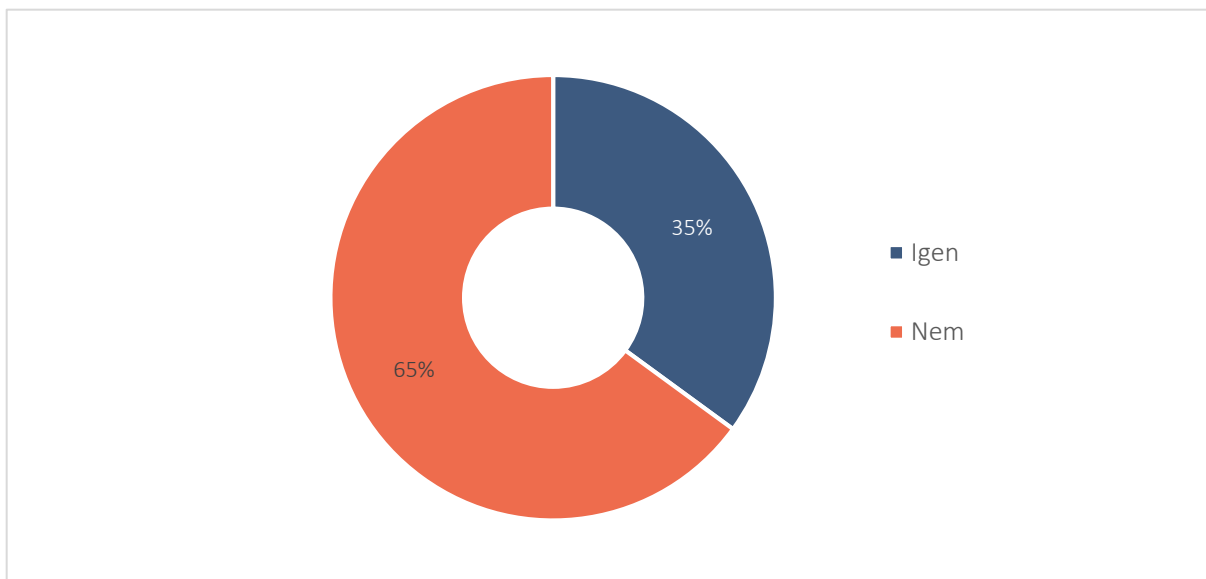
Bázis: teljes minta

[Ábra 8] Az előzőekben felsorolt nyilvános fórumokon mennyire van Önnek lehetősége – a szükséges korlátozások mellett – szabadon megfogalmazni a véleményét az alábbi témakörökben? (átlag, 1-5 skála)

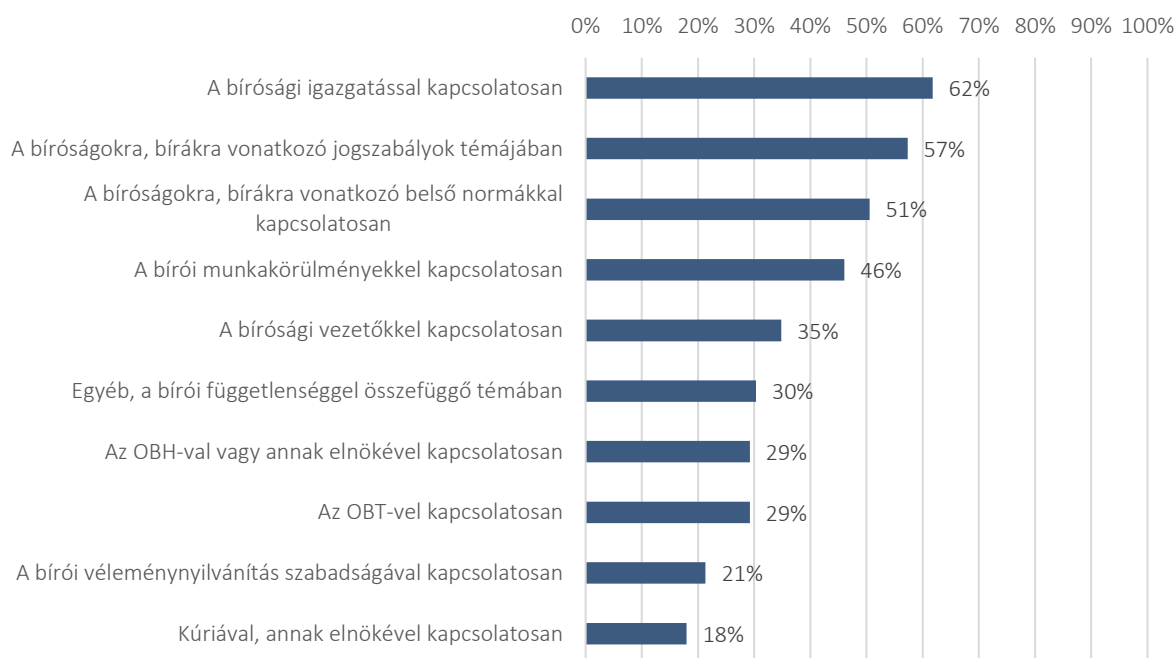
Bázis: teljes minta

[Ábra 9] Az elmúlt 5 évben előfordult-e, hogy Ön az előzőekben felsorolt nyilvános fórumok valamelyikén kifejezte véleményét az igazságszolgáltatási szervezetrendszer, a bírói függetlenséget, valamint a jogot, jogrendszert, jogalkalmazást érintő kérdésekkel kapcsolatban? (%)

Bázis: teljes minta

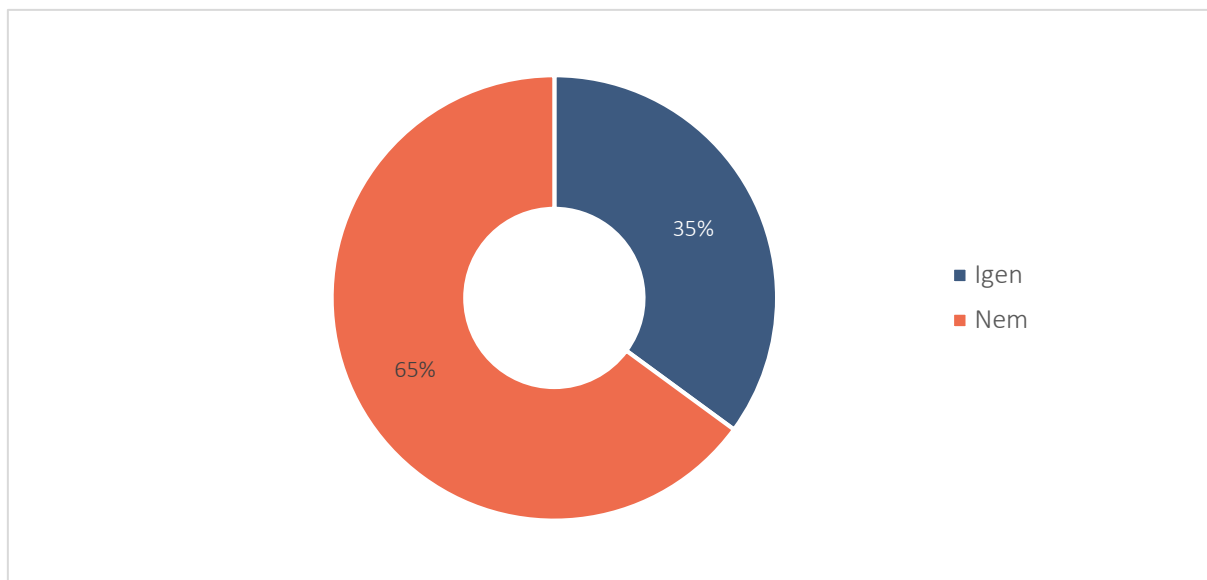
[Ábra 10] Mivel kapcsolatban fejezte ki véleményét? (%)

Bázis: kifejezte véleményét, n=89. Több válasz is megjelölhető.

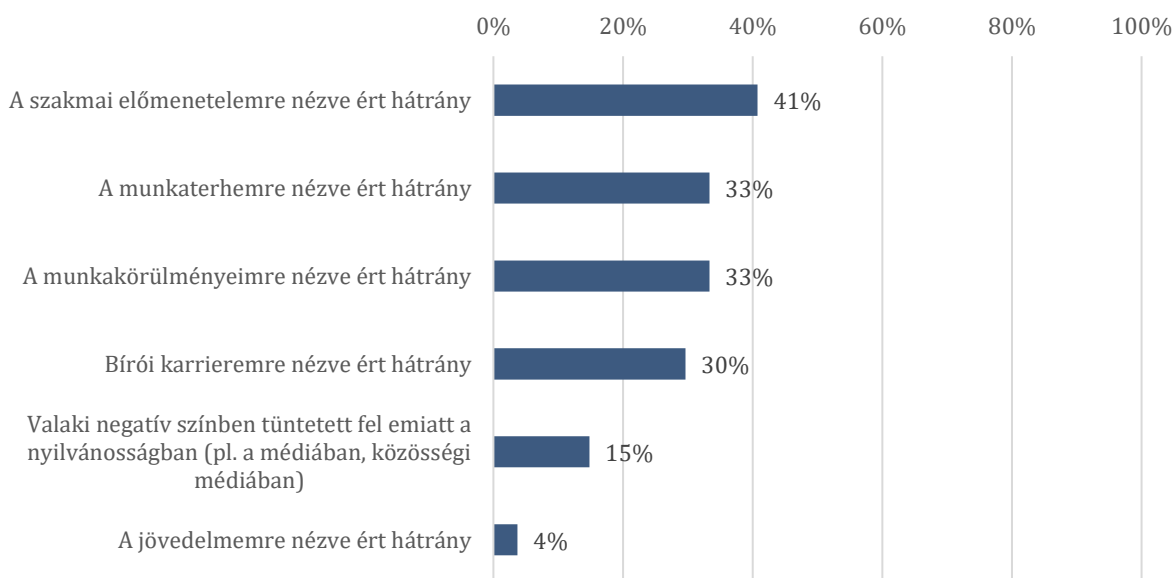

[Ábra 11] Érte-e retorzió, nyomásgyakorlás vagy hátrányos megkülönböztetés a véleménynyilvánítása miatt?

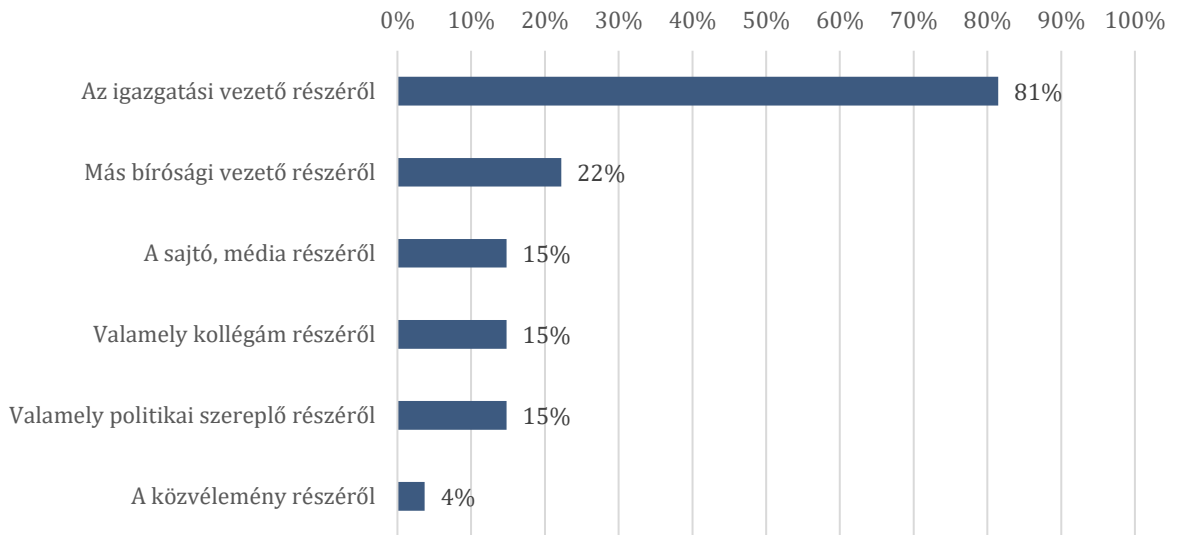
Bázis: kifejezte véleményét, n=89. Több válasz is megjelölhető.

[Ábra 12] Milyen retorzió, nyomásgyakorlás vagy hátrányos megkülönböztetés érte? (%)

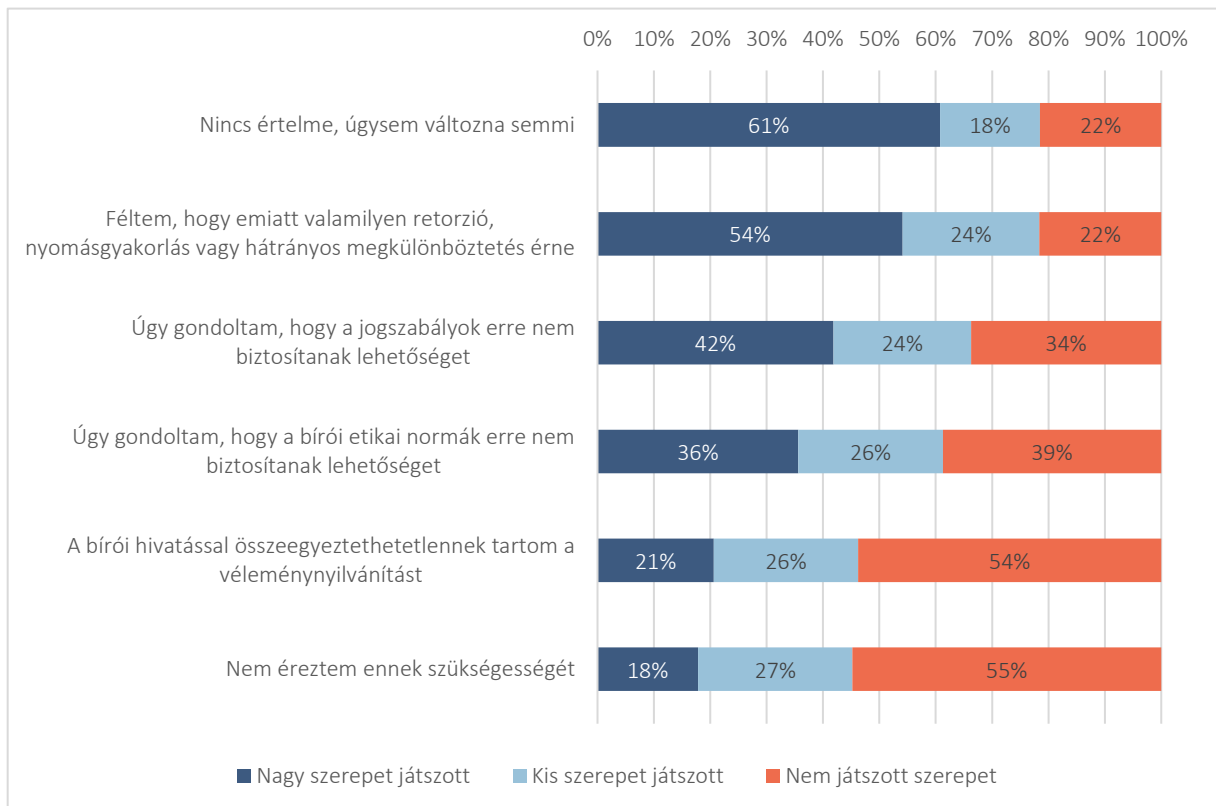
Bázis: kifejezte véleményét és retorzió érte, n=27. Több válasz is megjelölhető.

[Ábra 13] Kinek a részéről érte retorzió, nyomásgyakorlás vagy hátrányos megkülönböztetés? (%)

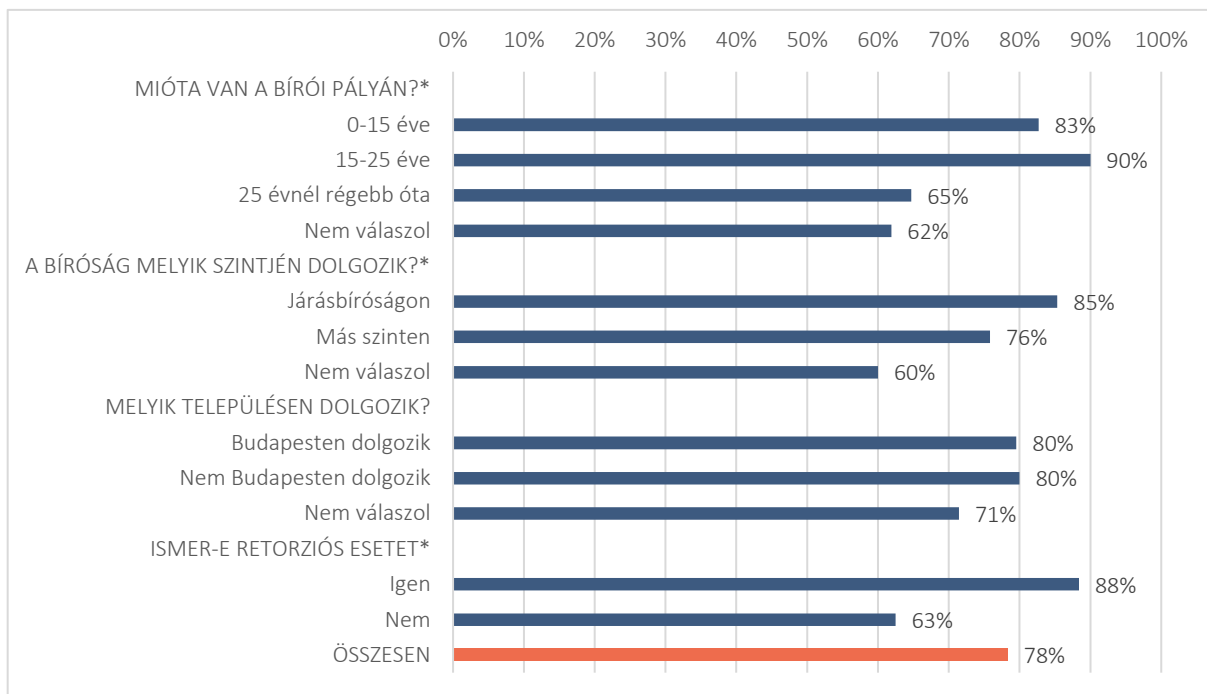
Bázis: kifejezte véleményét és retorzió érte, n=27. Több válasz is megjelölhető.

[Ábra 14] Mekkora szerepet játszottak a következő tényezők abban, hogy az elmúlt 5 évben nem fejezte ki a véleményét nyilvános fórumon az igazságszolgáltatási rendszert, bírói hivatást és függetlenséget, valamint jogalkalmazást érintő kérdésekkel kapcsolatban? (%)

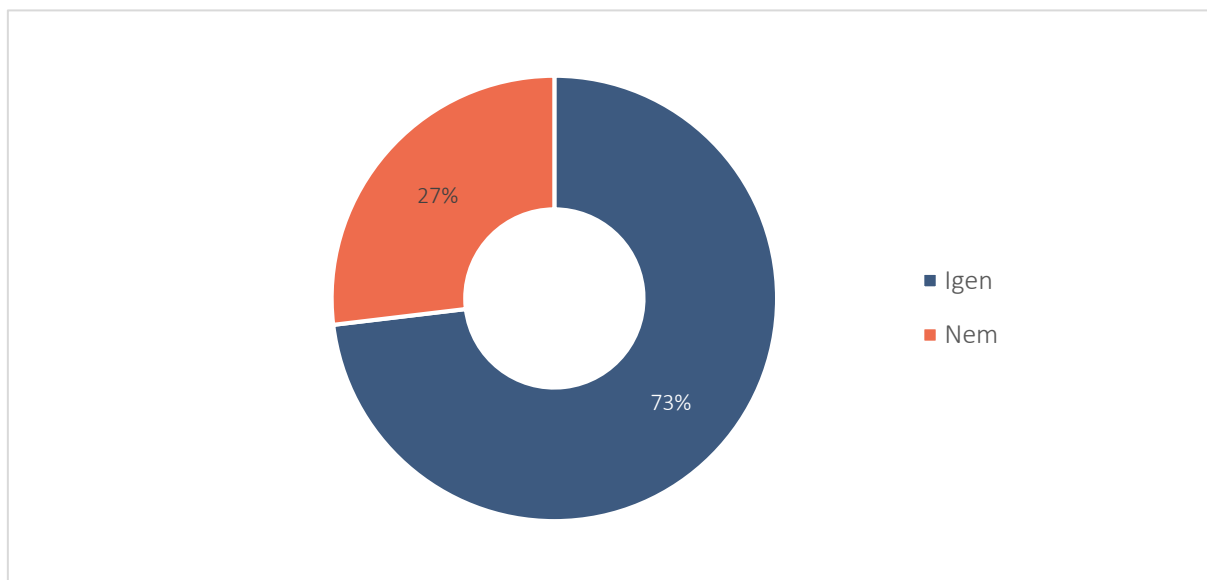
Bázis: nem fejezte ki véleményét, n=165

[Ábra 15] A „félelem a retorziótól, nyomásgyakorlástól vagy hátrányos megkülönböztetéstől” nagy vagy kisebb szerepet játszott abban, hogy nem nyilvánított véleményt (%)

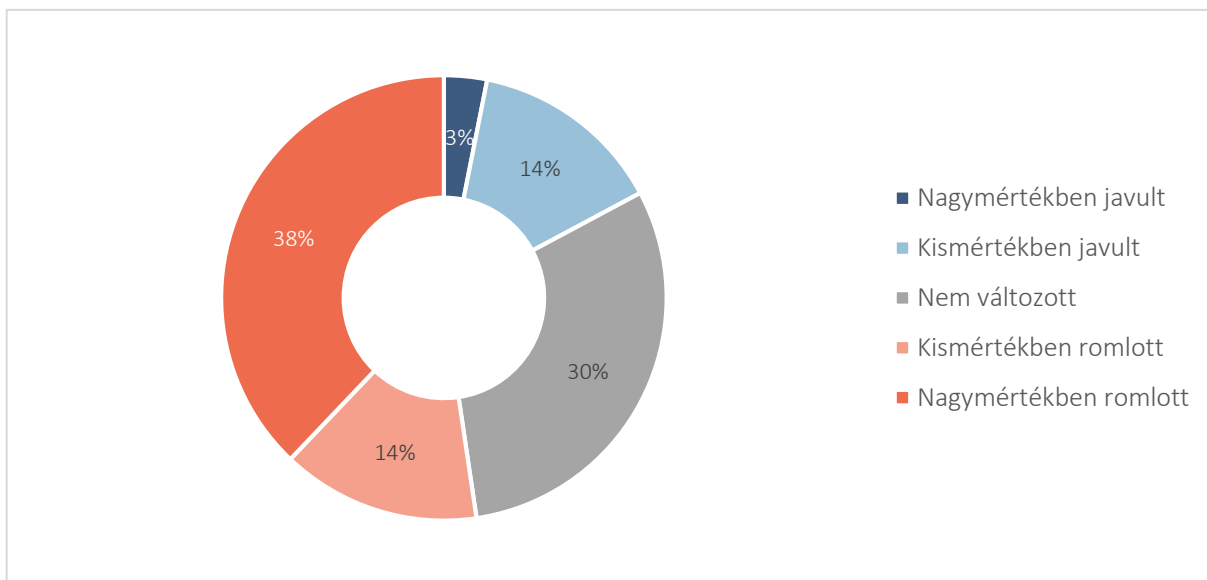
Bázis: nem fejezte ki véleményét, n=165. * Szignifikáns összefüggés (p<0,05)

[Ábra 16] Ismer Ön olyan esetet az elmúlt 5 évből, amikor egy bírót azért ért retorzió, nyomásgyakorlás vagy hátrányos megkülönböztetés, mert kifejezte véleményét? (%)

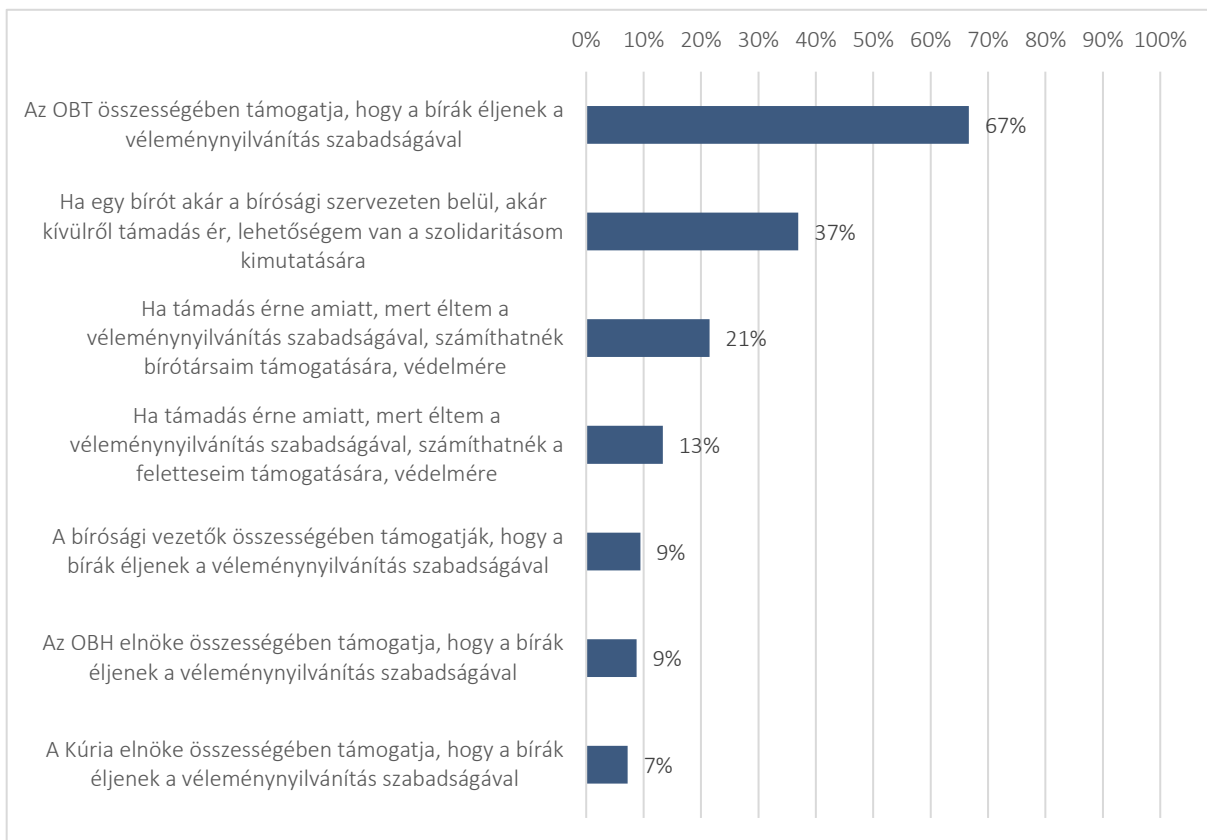
Bázis: teljes minta

[Ábra 17] Ön szerint az elmúlt 5 évben általánosságban hogyan változott a bírói véleménynyilvánítás szabadságának helyzete Magyarországon? (%)

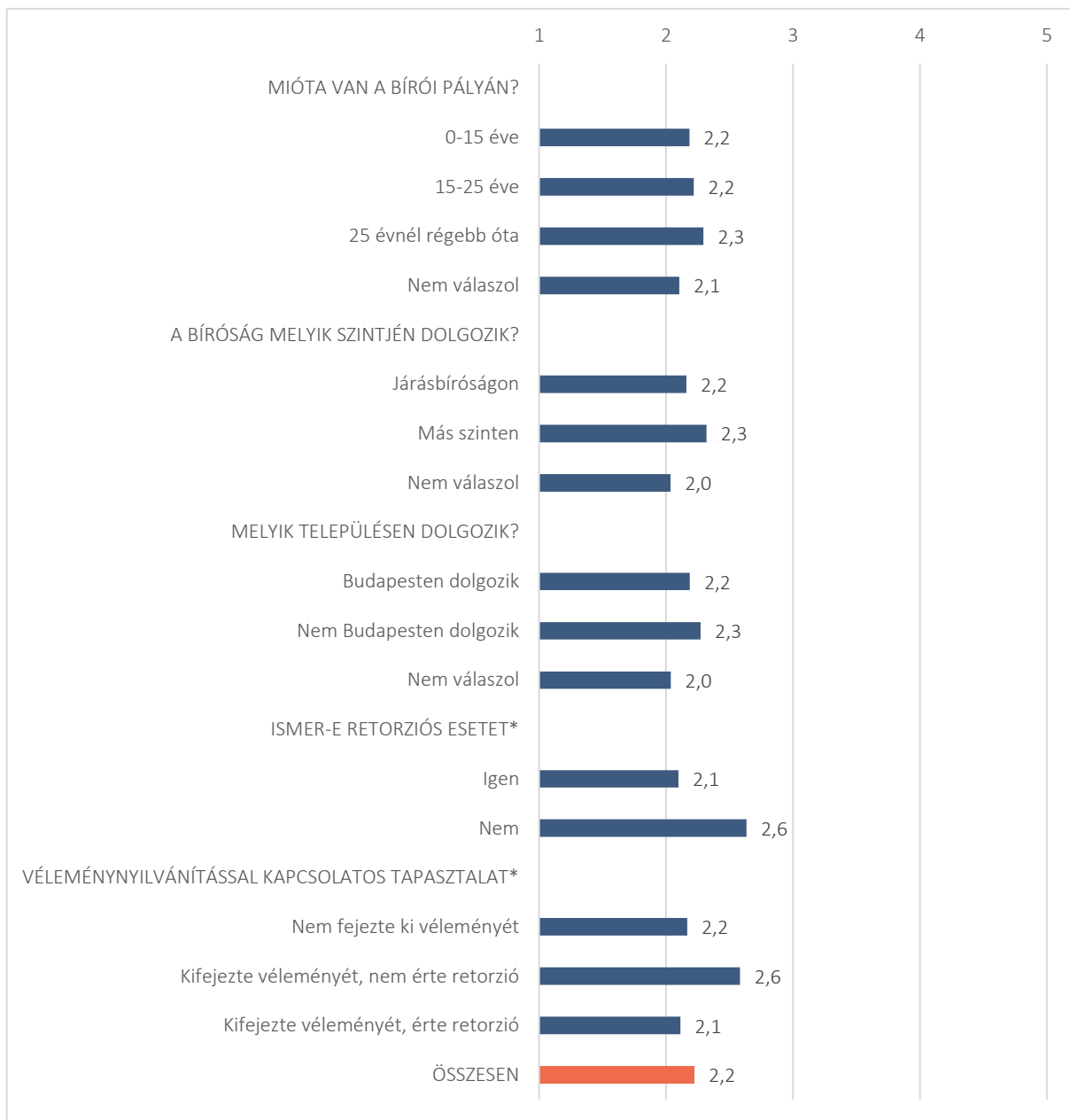
Bázis: teljes minta

[Ábra 18] A véleménynyilvánítás támogatottsága: az adott állítással egyetértők vagy inkább egyetértők aránya (%)

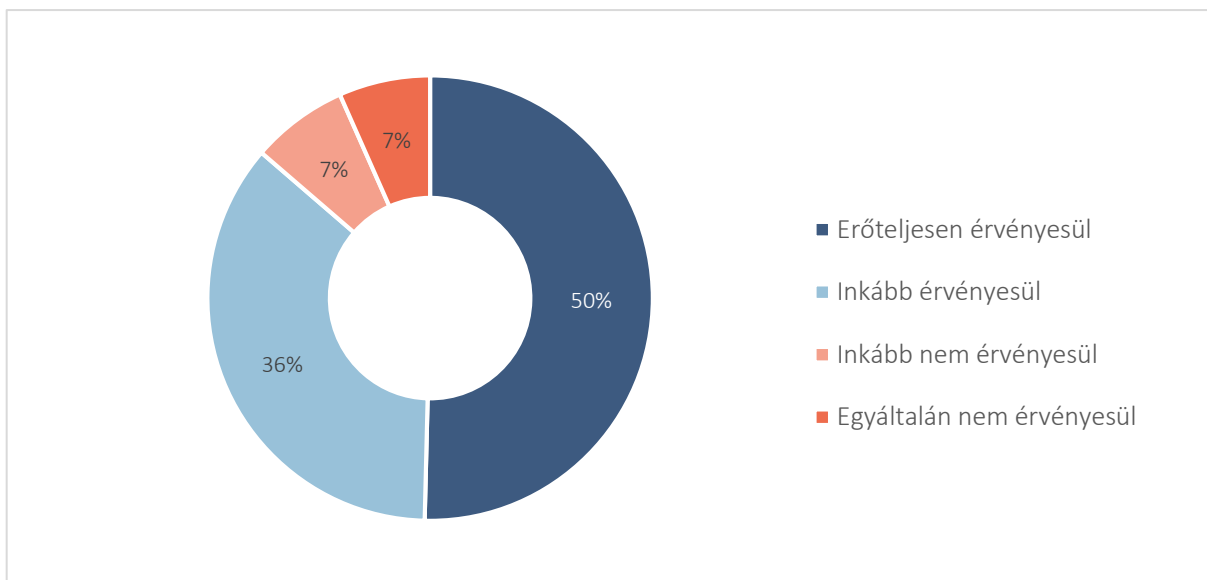
Bázis: teljes minta

[Ábra 19] A kérdezett mennyire érzi támogatónak a közeget véleménynyilvánítás esetén: 1-5 skála átlagai a bírák jellemzői és tapasztalatai szerint

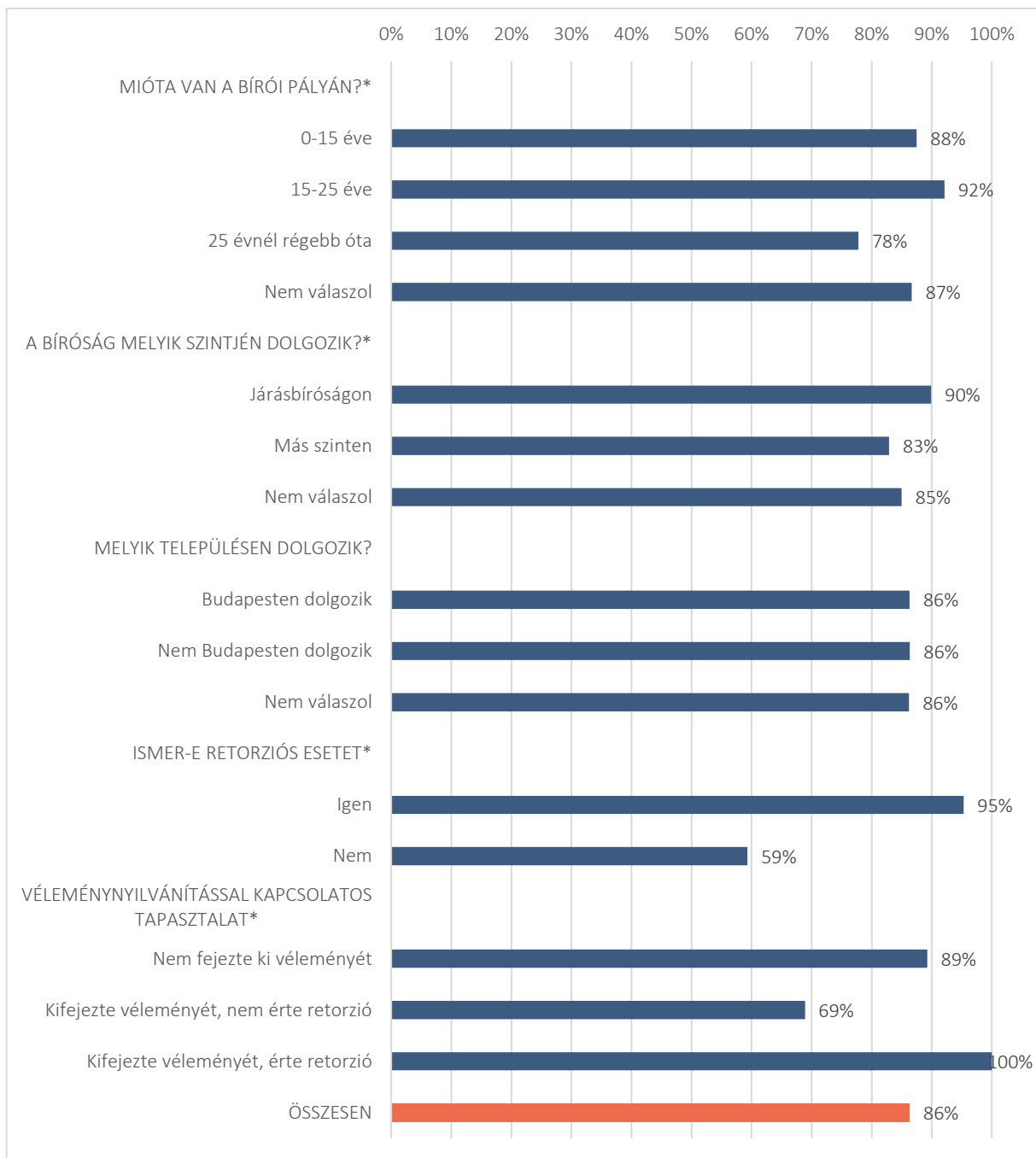
* Szignifikáns összefüggés ($p < 0,05$). Bázis: teljes minta

[Ábra 20] Ön szerint jelenleg mennyire érvényesül a dermesztő hatás a bírák körében? (%)

Bázis: teljes minta

[Ábra 21] A dermesztő hatást erőteljesen vagy inkább érzékelők aránya a bírák jellemzői és tapasztalatai szerint (%)

* Szignifikáns összefüggés ($p < 0,05$). Bázis: teljes minta

[Ábra 22] A következők jelenleg mennyire korlátozzák a bírák szabad véleménynyilvánítását?

Bázis: teljes minta. Átlag, 1-5 skála, több válasz is megjelölhető.